

21ste vergadering

Dinsdag 5 november 1996

Aanvang 14.00 uur

Voorzitter: Deetman

Tegenwoordig zijn 143 leden, te weten:

Adelmund, Aiking-van Wageningen, Apostolou, Van Ardenne-van der Hoeven, Assen, Augusteijn-Esser, Bakker, Beinema, Van den Berg, Biesheuvel, Bijleveld-Schouten, Blaauw, Blauw, Van Blerck-Woerdman, Bolkestein, Van den Bos, Van Boxtel, Bremmer, Bukman, M.M. van der Burg, V.A.M. van der Burg, Van de Camp, Cherribi, De Cloe, Cornielje, Crone, Dankers, Deetman, Van Dijke, Dijksma, Dijksman, Dittrich, Van den Doel, Doelman-Pel, Duivesteijn, Essers, Gabor, Van Gelder, Van Gijzel, Giskes, De Graaf, Van Heemskerck Pillis-Duvekot, Van Heemst, Heerma, Van der Heijden, Hendriks, Hessing, Hillen, Hoekema, Van der Hoeven, Hofstra, Van Hoof, Hoogervorst, De Hoop Scheffer, Ten Hoopen, Houda, Huys, Janmaat, Jeekel, De Jong, Jorritsma-van Oosten, Kalsbeek-Jasperse, H.G.J. Kamp, Keur, Klein Molekamp, Koekkoek, De Koning, Korthals, Lambrechts, Lansink, Leerkes, Leers, Liemburg, Lilipaly, Van der Linden, Marijnissen, Mateman, R.A. Meijer, Th.A.M. Meijer, Middel, Van Middelkoop, Mulder-van Dam, Van Nieuwenhoven, Nijpels-Hezemans, Noorman-den Uyl, Oedayraj Singh Varma, Oudkerk, Van Oven, Passtoors, Van der Ploeg, Poppe, Rabbae, Rehwinkel, Reitsma, Remkes, Van Rey, Van 't Riet, Rijkstra, Roethof, Rosenmöller, Rouvoet, Scheltema-de Nie, Schimmel, Schutte, Schuurman, Sipkes, Smits, Stellingwerf, Sterk, Van der Stoel, Swildens-Rozendaal, Valk, Ter Veer, Te Veldhuis, Verbugt, Verhagen, Verkerk, Versnel-Schmitz, Verspaget, Vliegthart, Van der

Vlies, Van Vliet, H. Vos, M.B. Vos, O.P.G. Vos, Voûte-Droste, Vreeman, B.M. de Vries, J.M. de Vries, Wallage, Van Walssem, Van Waning, Weisglas, Van Wingerden, Witteveen-Hevinga, Wolffensperger, Wolters, Woltjer, Ybema, Van Zijl, Zijlstra, Zonneveld en Van Zuijlen,

en de heer Dijkstal, vice-minister-president, minister van Binnenlandse Zaken, mevrouw De Boer, minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, mevrouw Schmitz, staatssecretaris van Justitie, en de heer Tommel, staatssecretaris van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.

□

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede, dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

Van Traa, wegens verblijf buitenslands;

Van Rooy, wegens verblijf buitenslands, de gehele week;

Van der Linden, wegens verblijf buitenslands, deze en ook volgende week;

Terpstra, wegens verblijf buitenslands, tot en met 21 november;

Sterk, wegens bezigheden elders, alleen voor de avondvergadering.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

De **voorzitter**: De ingekomen stukken staan op een lijst die op de tafel van de griffier ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als

aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.

Alvorens de regeling van werkzaamheden aan de orde te stellen, wil ik van de gelegenheid gebruikmaken om al degenen te danken die bij de Kamer werkzaam zijn en die zich afgelopen zondag en gisteren bijzonder hebben ingespannen en zich de komende dagen nog zullen inspannen niet alleen om te bevorderen dat de gigantische wateroverlast zo snel mogelijk wordt verminderd, maar ook om de gevolgen daarvan zo snel mogelijk ongedaan te maken.

(Applaus)

De **voorzitter**: Ik vind dat dit terecht is.

Ofschoon er geen oorzakelijk verband bestaat – ik hecht eraan ook dat te melden – wil ik de leden danken voor de vele gelukwensen die mij de afgelopen dagen hebben bereikt in verband met mijn benoeming tot burgemeester van Den Haag.

Regeling van werkzaamheden

De **voorzitter**: Ik stel voor, toe te voegen aan de agenda van deze week, de plenaire afronding van wetsvoorstel Wijziging van de Gemeentewet, de Waterschapswet, de Wet op de inkomstenbelasting 1964, de Wet op de vermogensbelasting 1964, de Algemene wet inzake rijksbelastingen, alsmede de Wet waardering onroerende zaken (Aanpassingswet Wet waardering onroerende zaken) (25037).

Voorzitter

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Rabbae.

De heer **Rabbae** (GroenLinks): Voorzitter! Uit een bericht in de Volkskrant van afgelopen zaterdag blijkt dat de minister van Onderwijs afstevent op een confrontatie met de universiteiten. De aanleiding hiervoor is dat de minister een bedrag van 90 mln. wil weghalen bij de universiteiten om datzelfde bedrag weer anders te verdelen. De universiteiten zijn woedend en zij willen naar de rechter stappen, terwijl de Kamer officieel nog niets heeft vernomen van dit voornemen van de minister. Vandaar dat mijn fractie via u, voorzitter, aan de minister wil vragen om voor dit weekeinde de Kamer een brief te doen toekomen over dit onderwerp, zodat wij eventueel in de loop van volgende week daarover met hem kunnen debatteren.

Mevrouw **Jorritsma-van Oosten** (D66): Ik wil mij daarbij aansluiten, want ik wilde dat ook gaan vragen. Ik wil in ieder geval ook vragen om dat mee te nemen in het debat dat wij met de minister zullen hebben over het Wetenschapsbudget. Verder sluit ik mij aan bij de vraag van de heer Rabbae.

De heer **Lansink** (CDA): Voorzitter! Ik sluit mij ook van harte bij dat verzoek aan, maar ik wil daar wel een aparte brief over hebben. Het kan niet zo zijn dat dit wordt afgedaan bij de behandeling van het Wetenschapsbudget.

De **voorzitter**: Allereerst stel ik voor, het stenogram van dit deel van de vergadering door te geleiden naar het kabinet. Om ieder misverstand uit te sluiten, wijs ik erop dat iedereen om een brief heeft gevraagd. Vervolgens is de suggestie aan de minister gedaan om het tijdstip van ontvangst zodanig te situeren dat de brief voor de behandeling van het Wetenschapsbudget ontvangen zou kunnen worden.

Aldus wordt besloten.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Rosenmöller.

De heer **Rosenmöller** (GroenLinks): Voorzitter! Afgelopen vrijdag heeft

het kabinet een besluit genomen over nachtvluchten op vliegveld Beek. De mededeling van de minister-president tijdens de persconferentie was dat er 900 vluchten zouden komen aan de randen van de nacht. Nu wij op de rand staan van deze nieuwe Kamerweek, wil ik verwijzen naar een brief van het kabinet die ik vijf minuten geleden via de griffie heb gekregen. Die brief gaat over de toekomstplannen voor Beek en meer in het bijzonder over de nachtvluchten en daaruit blijkt dat in de optie van het kabinet in een later stadium 950 nachtvluchten aldaar geaccommodeerd zouden moeten kunnen worden.

Deze mededeling, maar ook de meer principiële discussie over de vraag of wij nachtvluchten op regionale luchthavens zouden moeten toestaan, is voor mijn fractie aanleiding om te vragen deze brief nog aan de agenda voor deze week toe te voegen. Het debat wordt al lang gevoerd, maar heeft nog nooit tot besluitvorming geleid. Nu het kabinet tot besluitvorming is gekomen, kunnen wij er in de Kamer over spreken. Wij kunnen dan vaststellen of de Kamer van mening is dat nachtvluchten op regionale luchthavens tot de mogelijkheden moeten behoren.

De heer **Reitsma** (CDA): Voorzitter! De fractie van het CDA heeft nog geen kennis kunnen nemen van de brief, maar wij nemen aan dat die er nu is.

De **voorzitter**: Die is er nu.

De heer **Reitsma** (CDA): Wij ondersteunen het verzoek van GroenLinks om deze week een debat over die brief te houden, desnoods in de randen van de nacht.

Mevrouw **Van 't Riet** (D66): Ook wij zullen kennisnemen van de brief die er kennelijk ligt, maar ik heb een ander voorstel. Gezien de publicaties die er zijn geweest over het voorstel van het kabinet, heb ik de indruk dat er nog behoorlijk wat vragen leven. Ik zou willen pleiten voor een korte vragenronde, voordat wij de brief in de Kamer behandelen.

De heer **Crone** (PvdA): Voorzitter! Gelet op de lengte van de brief en de hoeveelheid vragen, lijkt het mij dat een ordelijk debat inhoudelijk gezien

gediend is met een schriftelijke vragenronde vooraf.

De **voorzitter**: Allereerst stel ik voor, het stenogram van dit deel van de vergadering door te geleiden naar het kabinet. Vervolgens beveel ik aan dat de desbetreffende commissie hedenmiddag in procedure-vergadering bijeenkomt om te overleggen of een procedure gevonden kan worden waarin iedereen zich kan vinden. Mocht dit niet het geval zijn, dan zal het verzoek van de heer Rosenmöller om deze week te debatteren, morgen tijdens de regeling van werkzaamheden opnieuw aan de orde komen.

De heer **Rosenmöller** (GroenLinks): Daar kan ik mee instemmen.

Aldus wordt besloten.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Hofstra.

De heer **Hofstra** (VVD): Voorzitter! Via een persbericht hebben wij begrepen dat afgelopen vrijdag in het kabinet is gesproken over knelpunten bij de Arbeidstijdenwet. De VVD is daar verheugd over, temeer omdat op schriftelijke vragen van onze kant de minister onlangs eigenlijk antwoordde dat er geen knelpunten zouden zijn. Er wordt nu gesproken over problemen bij kerken, bij podiumkunstenaars en in de audiovisuele branche. Wij zouden er ook nog de politie, de horeca, continu werkende bedrijven en zelfs, zo hebben wij vernomen, de chauffeurs van de ministers aan kunnen toevoegen.

Zou het kabinet bereid zijn ons op zeer korte termijn de notitie die besproken is toe te sturen, met eventuele bijbehorende documentatie, zodat wij die hier verder zouden kunnen bespreken?

De **voorzitter**: Ik stel voor, het stenogram van dit deel van de vergadering door te geleiden naar het kabinet.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Ik deel aan de heer Hofstra mede, dat de lijst die hij heeft opgesomd zeker niet compleet is. Wanneer hij in dit huis blijft, zal hij zich dat kunnen indenken.

Het woord is aan de heer Bukman.

De heer Hofstra (VVD)

De heer **Bukman** (CDA): Voorzitter! Op 31 oktober hebben de vaste commissies voor Buitenlandse Zaken en voor Defensie een algemeen overleg gehad met de ministers van Buitenlandse Zaken en van Defensie over de brief inzake de onderzoek-sopdracht aan het RIOD rond de gebeurtenissen in de enclave Srebrenica. De commissies hechten eraan dit overleg plenair af te ronden. Zij verzoeken u het verslag van het algemeen overleg op de agenda te plaatsen.

De **voorzitter**: Het gaat om een tweeminutendebat. Ik stel voor, het punt aan de agenda voor deze week toe te voegen.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Verhagen.

De heer **Verhagen** (CDA): Voorzitter! Op 22 oktober jl. heb ik naar aanleiding van een verzoek van 9 oktober inzake de dubbele nationaliteit het kabinet gevraagd binnen twee weken te komen met een brief over zijn standpunt hoe verder te gaan met de Rijkswet op het Nederlanderschap en de discrepantie tussen die wet en de huidige praktijk. Die twee weken zijn inmiddels verstreken. Wij hebben geen brief met een nader standpunt van het

kabinet mogen ontvangen. Ik zou graag helderheid krijgen wanneer wij het standpunt van het kabinet mogen verwachten.

De **voorzitter**: Ik stel voor, het stenogram van dit deel van de vergadering door te geleiden naar het kabinet.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Reitsma.

De heer **Reitsma** (CDA): Voorzitter! Wij hebben verleden week gestemd over de motie over de verhoging van de accijns op benzine, diesel en LPG en over de motie over de verhoging van de accijns op sigaretten en dergelijke. Beide moties zijn door een meerderheid van de Kamer aanvaard. Er is gevraagd wat het kabinet met deze twee moties gaat doen. In het afgelopen weekend hebben wij via de media diverse geluiden vernomen. Ik verzoek u het kabinet te vragen om vandaag nog een brief aan de Kamer te sturen over wat het met deze twee moties gaat doen, opdat wij ons daar zo nodig nader op kunnen beraden.

De heer **Hoogervorst** (VVD): Voorzitter! De VVD-fractie sluit zich bij dit verzoek aan.

De **voorzitter**: Ik stel voor, het stenogram van dit deel van de vergadering door te geleiden naar het kabinet.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Weisglas.

De heer **Weisglas** (VVD): Voorzitter! Wij hebben op het conceptschema voor deze week kunnen lezen dat u zou voorstellen om vanavond na elf uur door te vergaderen. Misschien is het mij ontgaan, maar ik meen dat u dit niet genoemd heeft bij deze regeling.

De **voorzitter**: Ik heb het inderdaad niet genoemd.

De heer **Weisglas** (VVD): Maar mag ik ervan uitgaan dat u had willen voorstellen wat er op het schema staat?

De **voorzitter**: Ja. Ik ben er verheugd over dat u hierop wijst en ik geloof dat iedereen ermee kan instemmen dat wij in ieder geval vandaag de agenda afwerken.

De heer **Weisglas** (VVD): Ik zou gelet op de agenda voor deze week en de mogelijkheid dat er nog een debat over Beek bijkomt, nog de suggestie willen doen om nu reeds de mogelijkheid open te houden om zo nodig woensdag en donderdag later dan gebruikelijk te vergaderen.

De **voorzitter**: Laten wij daar morgen een besluit over nemen. Er zal nog een periode in november komen waarin wij wat langer zullen moeten doorvergaderen om een aantal zaken af te kunnen wikkelen. Ik heb het voor vandaag voorgesteld omdat de minister van VROM een aantal verplichtingen heeft waarover zij met mij overleg heeft gepleegd. Ik heb haar daarbij beloofd te zullen bevorderen dat de behandeling van de begroting zo mogelijk vandaag wordt afgerond. Maar laten wij voor het overige de situatie van dag tot dag bekijken, want voor we het weten zijn we verzeild geraakt in het regime van veel vergaderingen tot na elf uur. De Kamer heeft in de afgelopen weken kunnen merken dat ik daar niet te snel toe wil overgaan, maar zij weet ook dat ik er absoluut niet tegen opzie om zo nodig een week of veertien dagen behoorlijk

Voorzitter

lang "door te trekken". Maar laten wij er niet nu al aan beginnen, want ik vrees dat anders het hek van de dam is.

Naar mij blijkt, is de Kamer het hiermee eens.

Aan de orde is **het mondelinge vragenuur**, overeenkomstig artikel 136 van het Reglement van orde.

Vragen van het lid H.G.J. Kamp aan de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, over **90 km/uur op autosnelwegen**.

□

De heer **Kamp** (VVD): Voorzitter! De minister van VROM heeft gisteren in deze Kamer samen met haar collega van Verkeer en Waterstaat het plan van het kabinet verdedigd om een nieuwe spoorbaan aan te leggen waardoor een trein met een snelheid van 300 km/uur dwars door de Randstad naar het zuiden kan rijden. Zij had voor de automobilisten echter een heel andere snelheid in gedachten, want zij heeft, zo heb ik begrepen, voorgesteld om op autosnelwegen een maximumsnelheid van 90 km/uur in te voeren.

Nu zal ik de minister niet voorhouden dat het nog maar een jaar geleden is dat Veilig Verkeer Nederland voorstelde om op autosnelwegen op de rustige uren een maximumsnelheid van 140 km/uur toe te laten, maar ik zou haar er wel op willen wijzen dat haar collega van Verkeer en Waterstaat een jaar geleden bij de behandeling van haar begroting zei dat er voor een maximumsnelheid van 100 km/uur op autosnelwegen absoluut geen draagvlak is. Ik zou haar willen voorhouden dat in februari van dit jaar de Europese transportministers uitgesproken hebben dat zij in heel Europa willen streven naar een maximumsnelheid van 120 km/uur op de autosnelwegen. Ik heb daarom de volgende vragen aan de minister van VROM.

1. Is het juist dat de minister een voorstander is van het invoeren van een snelheidslimiet van 90 km/uur op de autosnelwegen?

2. Is zij van mening dat die limiet in de volgende kabinetsperiode moet worden ingevoerd?

3. Waarom is zij voorstander van een snelheid van maximaal 90 km/uur op de autosnelwegen?

4. Als dat zo goed en zo belangrijk is, waarom wil zij daar dan mee wachten tot de volgende kabinetsperiode en komt zij er niet nu mee?

□

Minister **De Boer**: Mijnheer de voorzitter! Ik moet u zeggen dat ik eigenlijk blij was met deze vragen, want zij geven mij de gelegenheid om over dit onderwerp in een wat breder verband van gedachten te wisselen dan alleen maar met die vertegenwoordigers uit de Kamer die geregeld aanwezig zijn als wij spreken over allerlei milieuproblemen.

Afgelopen zaterdag heb ik deze uitspraken gedaan – straks zal ik zeggen welke uitspraken dat zijn – op een bijeenkomst van PvdA-europarlementariërs die met elkaar vergaderden over het toekomstig milieubeleid. Dat was een belangrijke bijeenkomst, want op die bijeenkomst werd gesproken over bijvoorbeeld het klimaatbeleid, over de uitstoot van CO₂ en NO_x en de rol die de auto daarbij heeft. Diezelfde morgen was in de krant een stukje verschenen van de afscheidsrede van prof. Hamerslag, die bij zijn afscheid van de TU Delft stelde dat een maximumsnelheid van 90 km/uur een goede rol zou kunnen spelen bij het optimaal benutten van de capaciteit van de snelwegen. Hij zei dat de weg beschikt over de grootste capaciteit wanneer het verkeer zich afwikkelt met een snelheid tussen 70 en 90 km/uur. Dat is bij ons ook bekend en u vindt die gedachte, overigens in andere bewoordingen, ook verwoord in de nota Samenwerken aan bereikbaarheid op bladzijde 20 bovenaan.

Voor ons, als verantwoordelijken voor het milieubeleid, zijn die gedachten buitengewoon interessant. Wij weten natuurlijk ook allemaal dat wanneer er minder hard gereden wordt, er ook minder uitstoot is. Globaal kan gesteld worden dat in de snelhedenrange tussen 90 en 120 km/uur de emissies van CO₂ en NO_x evenredig toenemen met de snelheden. Dat betekent dat een lagere emissie per voertuigkilometer oplevert dan een snelheid van 120 km/uur. In totaal gaat het bij de snelwegen om ruim eenderde van de

90 miljard autokilometers en om een evenredig deel van de emissie van CO₂ en om ruim de helft van de NO_x-emissie door personenauto's. Dat zijn belangrijke gegevens. Ik breng daarbij de discussie in herinnering die ik nog niet zo lang geleden met uw Kamer heb mogen voeren over de CO₂-problematiek, die een interessant licht op die problematiek werpt. Immers, als wij dit vertalen naar de klimaatproblematiek en naar de doelstellingen die wij ons daarbij gesteld hebben, dan kunnen wij constateren dat indien wij in Nederland een maximumsnelheid zouden hebben van 90 km/uur, dit 15% à 20% emissiereductie voor het personenverkeer zou schelen, oftewel 1,5% à 2% CO₂-emissie per jaar. Gezien de moeite die wij hebben om 3% reductie tot het jaar 2000 te halen, is dit een interessant gegeven.

Ik heb die discussie gevoerd in PvdA-verband, in verband met de discussie over Europees milieubeleid in relatie tot het toekomstig te voeren milieubeleid. Ik vind het zeer belangrijk om die discussie te voeren, want wij moeten ons langzamerhand realiseren dat wij, wanneer wij de hardnekkige milieuproblemen willen oplossen, niet moeten terugdeinzen voor gedurfde maatregelen. Eens komt het moment dat wij die maatregelen zullen moeten treffen. Ik vind het buitengewoon belangrijk om daar nu alvast over na te denken.

Ik trek mij die rol in eerste instantie zelf aan. Ik voer de discussie in mijn eigen partij en hoop daar voldoende draagvlak te vinden om over deze materie bijvoorbeeld bij een volgend verkiezingsprogramma uitspraken te krijgen. Ik kan het mij voorstellen dat die uitspraken leiden tot een onderhandelingspunt bij een regeerakkoord. Het zijn alle zaken die in de loop der tijd aan de orde komen. Het zijn alle zaken die noodzakelijk zijn om een draagvlak te creëren voor maatregelen die getroffen kunnen worden om een aantal venijnige, hardnekkige milieuproblemen op te lossen. Dat was de reden waarom ik erover sprak en dat was de context waarbinnen ik erover sprak.

□

De heer **Kamp** (VVD): Voorzitter! Ik dank de minister voor haar antwoor-